

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Indreptarea limbei.

Reproducem din „Voința Națională”: Două scrieri au ieșit în timp din urmă, cari sînt vrednice să atragă luarea aminte a tuturor iubitorilor de neam și de patrie. Una e a d-lui ministru I. Lahovary, publicată în „Convorbiri literare” și tipărită din nou în câteva ziare, și alta a d-lui Simeon C. Mindrescu, profesor universitar, tipărită în volum zilele astea, sub titlul: „Din istoria limbei germane, Friedrich Gottlieb Klopstock”.

D-l I. Lahovary arată cum s'a stricat și urîțit limba românească, stăruind d-sa; ca atîția alții înaintevreme, să ne oprim, și să ne îndreptăm. D-l Simeon C. Mindrescu nu spune o vorbă în privința acestui lucru la noi, dar ne arată în ce hal ajunsese limba germană cultă în veacul al XVII-lea și mare parte din veacul al XVIII-lea și cum s'a început și făcut însănătoșirea. A ales pe Klopstock tocmai fiindcă e cel dintîi, care, punînd talentul său în slujba îndreptării limbei germane, a scris Mesiada și atîtea alte lucrări poetice, în limbă curată și pe înțelesul tuturor.

Văzînd ce-a fost cu puțință în Germania, prîndem curaj și înțelegem că și la noi este cu puțință să curățim limba de nămolul de cuvinte străine de prisos, și chiar vătămătoare, cît și să ne întoarcem la alcătuirea cuvintelor în propoziții și fraze românești. Căci stricăciunea limbei nu stă numai în faptul că am primit pîlîngă cuvintele nouă de cari era neapărată nevoie și

o mulțime, cari nu au niciun rost, fiindcă avem altele românești și frumoase și pe înțelesul tuturor. Răul e mult mai mare: pierzînd cuvintele neaoșe, am părăsit și construcția românească, luîndu-ne după franțuzește aci, după nemțește și ungurește dincolo de munți.

D-l Mindrescu arată cum în Universități și în școli, în scrierile științifice se întrebuița limba latină, aristocrația vorbea franțuzește, ear limba germană, împeștrată și schimonosită cum era mai rău, o întrebuița doar burghezimea. Poporul vorbea nemțește, avea și o literatură poporană, dar cei de sus o desprețuiau; dupăcum și poporul desprețuia literatura cultă pe care n'o putea înțelege.

Dealțul și cuprinsul literaturii culte era astfel încît nici nu merita să o cunoască poporul, căci, dupăcum toată viața Germaniei în urma războiului de treizeci de ani era nespus de căzută și de înjosită, tot astfel era și literatura. Traduceau și imitau tot ce străinătatea avea mai rău.

Dar patrioții germani și-au dat seamă că fără o limbă puternică germană, curățată de amestecurile străine, nu era cu puțință vre-o propășire în literatură și în știință.

Încă din 1617, după modelul Academiei dela Crusca din Florența s'a fost înființat în Germania „Die frucht bringende Gesellschaft” care să curețe pecit cu puțință limba germană de cuvintele și întorsăturile străine. Apoi s'au înființat și alte „Sprachgesellschaften”, cari au adus foarte mare folos. Către sfîrșitul veacului al XVII găsăm așa zisele „Societăți germane”, între cari cea mai însemnată e cea din Lipsca,

mai ales după-ace ajuns sub președenția lui Gottsched.

Philip Jacob Spener, fruntașul acelor patrioți vrednici, cari au răspîndit între Germani, simțirile adevărat creștinești, lăsînd la o parte cearta în privința dogmelor, a îndemnat la înlocuirea limbei latine în scrierile științifice, dînd el însuși pildă. Gottfried Wilhelm Leibnitz, întemeietorul Academiei de științe în Berlin, îndeamnă pe Germani să-și îngrijiască nu numai judecata, dar și limba națională.

Christian Thomasius scoate cea dintîi revistă germană, critică și ține cursul său universitar în Lipsca (la 1687-1688) în limba germană. Apoi Christian Wolf își ține lecțiile despre filosofie deasemenea în limba germană, dovedind că e mai mlădioasă și mai potrivită decît cea latinească.

Învremece știința se descătușa de lanțurile latinismului și se apropia de înțelesul tuturor, în literatură lucrul mergea mai anevoe căci nu se iviau scriitori înzestrați cu talent. Christian Weisz, cel dintîi, a întrebuițat în roman, dramă și poezie, limba de toate zilele și stitul natural, înlocul celui împopoținat și urcat pe picorange. Firește ca începător, a mers prea departe însă cu fotografierea limbei vorbite.

Baronul von Cantiz a isbutit mai bine și astfel a tras luarea aminte a cercurilor înalte asupra limbei germane curate.

Subt înriurirea engleză mișcarea a luat dince-înce avînt mai mare, ear revistele săptămînale au pregătît trenul.

Însfîrșit Mesiada lui Klopstock a însemnat începutul epocii nouă în literatură germană în 1748.

FOILETON.

O povestire.

Treceam, frate, în fuga trenului peste Cimpia noastră. Creștinii apăsați de asuprea unei vieți trudite cu fruntea plecată n' n țarna pămîntului își munciau moșia de o palmă alături de întinsele lanuri domnești.

... Sărmanii urmași ai falnicilor vulturi veniți de subt seninul Italiei... Vouă nu vă mai suride răsăritul unor zile mai ușoare. Cît ama. vă n'nlănțue pe voi de glia strămoșească. Cu cîtă trudă vă agonisiți malaiul de toate zilele p'un pămînt atît de bogat. Cîți dintre voi un traî de om muncesc în breazda străină, avînd doar' singura mîngăere: nădejdea unor vremi mai bune. — — —

Icoana tristă îmi afunda gîndirea în nevoile neamului și sufletul mi-se învâlui în durere. Un soț nou vanit însă îmi curmă mersul ideilor. ... Oare cine să fie? Mi-se părea a fi cineva cu care m'am mai îmbinat undeva în labirintul lumii. Îmi venia atît de cunoscut, și totuși necunoscut, căci cu toată sfortărea din amintirile trecutului, puteam scoate ființa la iveală. Schimbarăm câteva vorbe. Taina se dezvăluie: Un fost conșcolar, prietin bun, cu care de cincisprezece ani nu mai dădui față.

— Veți fi avînd familie desigur?

— Nu, frate, — îmi spuse el — sînt singur cum mă vezi.

— Cum așa?

— De veî avea paciința să mă ascultî, ca unui pretin și om în slujba bisericii, îți voi descoperi taina.

— Cu toată plăcerea. Te rog!

... La vrîsta cînd abia număram treisprezece ani, moartea nemiloasă mă lipsi de dragostea și îngrijirea mamei... Îmi aduc aminte, frate, că n'tr'o zi ploioasă de toamnă mă cheamă la patul ei. Mă mai alipi odată la sînu-i ferbinte cu mîna tremurîndă își scoase rozarul de subt pernă și mi-l puse în palmă... Mă trase apoi aproape de tot mă strînse convulsiv la pept, se aplecă asupra mea și arată spre chipul madonei ce-î atîrna deasupra patului: „Fiule, eată mama-ta!... Pe mine mă perzi acum, dar te sfătuesc să primești dragostea și purtarea de grijă a acestei mame... Pune-ți toată încrederea și nădejdea în ea, ș'atunci năpastele vieții nu te vor putea înfrînge nicicînd”.

Abia își sfîrși vorba și-și dete sufletul... Trecu vreme și n'fața viitorului curînd uitat-am trecutul. Romanele și alte scrieri pornografice deja la șaptesprezece ani îmi infectară sufletul, mă puseră în brațele desfrîului, care stîns din inima mea orce simțire mai înaltă. Însfîrșit terminarăm liceul și eu ajunsei la universitatea din Paris, unde camarazii massonî îmi tîrîră în noroi și cel din

urmă idealism. Curînd mintea-mî ageră și lustrul social mă făcu distins între soți, mă puse în fruntea acelora dintre ei, cari în numele culturii moderne infectează și desbracă de orce idealism pe cel cu cari vin în atingere. Eram centrul unei adunături de ființe cu suflete pipernicite, gata orcînd a călca în picioare cîntea și onoarea altora. Între astfel de împrejurări îmi perdui rostul vieții. Banî și plăceri era tot ce doria. Glasul conștiinței care la n'nceput atît de puternic protesta încontra joniciei, pe încetul amuți detot. Literatura ce bijbăe de miasmele corupției îmi fauri o cunoștință urită, care curînd mă împaca cu viața îndobitocită. O întîmplare însă dădu vieții mele o întorsătură nouă.

Trecură rigoroasele. Simțiam atîta gol în sufletul meu. Ca să mă alung toropeala ce mă cuprinsese, să mă omor uritul, alergai în brațele Evei ca întotdeauna.

Într'o zi îmi ieși înainte mai frumoasă, mai fermecătoare ca orcînd. Pe peptu-i alb întăuntru căruia atîta negru zăcea, zarii o medalie albastră cu chipul Madonei.

— E suvenir de la mama, îmi spuse ea.

... Mi-se răscoli trecutul. Din dosul anilor îneguriți răsări chipul senin a aceleia care cu cea din urmă vorbă, cu cel din urmă s'fat, cerca să-mî ridice în suflet dragostea înălțătoare a unei vieți morale... „Fiule, eată mama-ta!” Brațele îmi

IGIENĂ.

Despre holera.

Se poate vindeca holera? Patria holerei e India, acolo se află în permanență, cu deosebire în apropierea râului Ganges. În anul 1817 a început să se răspîndască mai întâi din țara ei străveche, și anume prin peregrinii turci, cari călătoriau la Mekka, la sfîntul mormînt a lui Mohamed. Cînd se întîmpla să moară pe drum vreun călător, Turcii ceilalți îl îngropau pe mort, ear hainele lui le luau cu ei și le vindeau în țîrg. Astfel holera se putea răspîndi în dragă voie. În anul 1823 a ajuns pentru primădată în Europa și de atunci a străbătut-o de 7 ori, ear acum a izbucnit din nou.

În Rusia a ajuns încă din 1902, unde s'a răspîndit mai tare pe timpul războiului Ruso-Japonez, ear în vara anului trecut a bîntuit cu o furie năpraznică, căzîndu-i jertfă multe mii de vieți emenești. Din Rusia a ajuns în Italia, apoi pe un vapor în Viena, și de aici la Mohács, unde a bîntuit în mod epidemic.

Cauza acestei boli năpraznice, după cum se știe, e baccilul sau mai bine zis *vibrionul* holerei, pe care l-a descoperit marele binefăcător a omenirii: Robert Koch — într'un loc din India. Apo-i l-a aflat și în mațele omului bolnav de holera și de oarece subt ochian se vede în formă de comă, i-se zice și baccilul coma. Uneori îl vedem și în formă de linioară dreaptă, dacă se întîmplă să se prelungiască inconvoitura lui. Utitîndu-ne și mai bine la acești vibrioni, vedem că la un capăt au o ațîșoară foarte subțire, cu ajutorul căreia se mișcă prin mațele omului. Koch a băgat vibrioni în apă în care a pus și 1 procent de sare și unul de pepton și i-a ținut la o căldură de 30° grade Celsius. Aici baccilii se simțiau foarte bine, căci aveau și de mîncare, și nu le era nici prea frig, nici prea cald. Dacă încălzim apa, atunci vărulenta (puterea otrivitoare) lor slăbește, ear la o căldură de 100 de grade în scurt timp se prăpădesc. De aceea e bine, că pe timpul bîntuirii holerei mîncările și apa să fie bine fierți și acoperite. Totasemenea și vasele din cari mîncăm să fie ținute înainte de mîncare în apă fierbinte, ear să ne-o clătăm cu apă acrită cu oțet.

Se naște întrebarea, cum se capătă holera, și cînd e primejdioasă pentru noi. Vibrionul, adevărată sămînța holerei, poate ajunge în corp pe două căi: întâi pe subt piele în sînge, și a doua prin gură în stomach. Dacă holera ajunge prin vre-o rană a pielii în sînge, atunci ea nu ne poate face niciun rău. Dovadă e și aceea că guvernul Angliei, înainte de a-și trimite armata în India, îi imunizează pe soldați, adevărat le bagă subt piele mai întâi o soluție de vibrioni morți, apoi vibrioni vii, prin ceiace corpul lor devine imun, adevărat rezistent față de holera.

Dacă însă sămînța de holera ajunge în stomach și nu sîntem imunizați, atunci ne îmbolnăvim, și în scurt timp urmează moartea.

alumecară înjos. Mă cuprinse scîrbă de femeia care pe peptul ei deasupra unei inimii aprinsă în patima cea mai hidoasă purta chipul celei mai cărate a acelei căreia cu toată răutatea mea tot îi mai păstram o rază de dragoste. Acum deodată simții că aceasta rază mă arde la inimă. Simții cum se sparge întunerecul ee-mi trase dungă neagră peste trecut. Întreagă josnicia și ticăloșia trecutului mi-se puse înaintea ochilor. Desnădăjduit și amărit mă zmulsei din gîndurile ce mă chinuiau, dar pe cînd din uou să mă arunc în brațele plăcerilor privirea-mi căzu pe chipul Mariei ... „Fiule, eată mama-ta!”

Adevărata conștiință din nou începu a protesta în contra înjosirii.

Clipele erau hotărîtoare, inima începu a-mi arde în dragoste nebună și deodată să topi zgura atîtor patimi.

Dragostea de mamă învinse. Plecai acasă scăpat din sclavia patimilor. Ardeam, frate, ca'n foc, iubiam cu atîta dor și dragoste, încît steteam s'apuc în brațe toată lumea.

Eram al Vergurii. Chipul ei imi imprimă în inimă și nu mai puteam iubi lumea. Trecură anii. Cu onoare și dragoste o încunjură pe ea și azi toată gîndirea și ființa mea. Cu numele ei pe buze imi părăsesc în dimineții așternutului, în numele ei înfrunt greul vieții, în dragostea și ocrotirea-i de mamă fecioară imi plec seara capul

Pentru ca să înțelegem de ce holera pustiește atîtea vieți omenesti, în timp așa de scurt, voi face o mică abatere arătînd de ce mare însemnată e apa pentru organismul omului. Apa e un agent fără de care viața în univers nu poate exista. Ea străbate în pămînt și acolo dizolvă diferite substanțe, pe cari numai astfel sînt în stare să le sugă rădăcinile plantelor, de unde apoi ajunge prin milioane și milioane de celule, cari alcătuiesc plantele. Ea se preface în vapor, cari înălțîndu-se, se recesc, ear de acolo cade în formă de ploae, curățînd aerul atmosferic și ducînd departe gunoaiile orașelor, adăpînd sămănăturile, fiind deci în continuă transformare și mișcare în pămînt, pe pămînt, și în văzduh. Și precum aceasta se poate observa la lumea cea mare, în univers, totasemenea se întîmplă și cu microcosmos, la lumea cea mică, care e *omul*. Aproape 80 de procente din corpul omului e apă. Aceasta dizolvă sărurile din organism, și astfel face posibilă nutrirea. Apa e *marele regulator* al căldurii corpului, căci earna cînd vasele copilare de sînge se constrîng pe subt piele, sîngele vine în măsură mai mică, și astfel și evaporățiunea e mai mică, vara dincontră, vasele capilare se lărgesc, sîngele străbate în cantitate mai mare, și astfel și evaporățiunea e mai mare. Aceasta se și vede mai ales la muncitorii, la cari apa pornește șiroae în formă de sudoare și evaporînd, corpul se recește. În sînge deasemenea e foarte multă apă. În plasma (fluidul) sîngelui înnoată globurile roșii și albe de sînge. Cele roșii sînt cu mult mai număroase și aceștia se încarcă cu oxigen pe care îl transportă la toate țesăturile corpului; globurile albe sînt mai puține și de mai multe feluri.

Deci îmbolnăvîndu-se cineva de holera, vom deosebi 3 stadii: în care apa se și perde în timp scurt, în cantitate foarte mare. Stadiul întâi e ușor și foarte primejdios, căci în stadiul acesta se respîndește holera mai mult decît oricînd. Respectivul abia se simte bolnav, are diaree și voame. Atît diareele cît și vomatul se deosebesc de cele cari obvin în timpuri normale, căci acestea la omul atins de holera se întîmplă cu cea mai mare ușurință. Bolnavul abia bagă de seamă și de multorii de e, în tren, nici nu știe că a avut scaun subt el. Toemai deaceia se și respîndește așa iute holera. Excrementele se deosebesc de cele normale prin aceea că sînt năipoase și nu produc miros neplăcut.

Din stadiul întâi, bolnavul trece în al doilea. Acum se simte foarte slăbit, căci are scaun de 20-30 de ori într'o oră, și în acest timp perde până la 10 litre apă din corp. Sîngele în urma apei pierdute i-se îngroașă, și astfel globurile roșii de sînge cari plutesc prin plasmă nu se mai pot încărcă bine cu oxigenul dătător de viață. Bolnavul abia mai poate umbla și abia își mai mișcă minile, vocea i-se slăbește, i-se strînge dince-ince tot mai mult, și se numește în știință: *vox holerica* (glas choleric).

Din stadiul al doilea trece repede în al treilea, cînd muribundul începe să se înece, corpul

îi învînațește, ochii i-se înhoalbă, părul se zburlește, mușchii de pe obraz îi sînt cuprinși de spasmi, gura se deschide larg, și ar vrea să înghiță, dar nu poate. Sînt ultimele momente cînd viața se luptă cu moartea. Încă niște încordări, niște zvîrcolitură, ș'apoi bolnavul își dă sufletul, fiind totul schimbat.

S'au întîmplat cazuri că țărani ruși, anul trecut au dat în judecată, pe doctori deoarece aceia nici nu cunoștiau pe copii și părinții lor, cari au murit în spitalele de holera. După cum am amintit, de acest flagel teribil ne putem feri prin fierberea mîncărilor și a apei de beut, dar mai des prin *imunizare*. Însă e foarte greu, că toată să se imunizeze. Medicina, în timpul din urmă și pe terenul acesta a făcut progrese uimitoare.

Leonard Roger, profesor la universitatea din Calcutta, în al său tratament, ce l-a publicat în toamna anului trecut, arată că holera se poate vindeca. Și anume el zice: 2 factori trebuie să avem în vedere la curarea holerei. Întîi sîngele îngroșat, aproape închegat, trebuie subțiat și aceasta a făcut-o injectînd cu precauțiune în vină soluții de sare fiziologică, și a doua toxinele, adevărat otrăvurile produse de vibrioni, trebuie nimicite. Aceasta a făcut-o cu Calcium hiper mang. 3 centigr. la o litră de apă. Leacul acesta are un gust foarte neplăcut, așa că un om sănătos nici nu-l-ar putea suferi, bolnavul de holera, care nu poate bea nici mîncă nimic, tocmai medicamentul acesta, ca prin minune îl bea cu multă poftă. Astfel i-a succedat lui Leonard Roger să vindece prin injecții rectale 50%, ear prin injecții în vină 80 de procente din bolnavii atacați de holera.

Se întîmplă, însă, că nu toți cari se îmbolnăvesc, mor repede, unii capătă aprindere de rinichi, în urma otrăvirilor produse de vibrioni, și cari acum trebuie să se scurgă prin rinichi (rărunchi). Din aceștia partea cea mai mare (70-80%) asemenea se prăpădesc.

Institutele de bacteriologie dela universitățile din Cluj și Pesta au constatat astă-earnă, că apa Dunării conține vibrionii de holera. Era de prevăzut, că are să izbucniască din nou acest groaznic flagel, deaceia pelîngă aceste universități s'au și instalat spitale pentru holerici. În timpul din urmă zărele aduc știri că holera a și izbucnit în țările civilizate ale Apusului, e deci și la porțile Ungariei, și mine, poimîne poate va erumpe și la noi, secerînd mii și mii de vieți omenesti, mai ales în poporul nostru, care trăește în întunerecul neștiinței și în fatalismul turcesc.

Cand. med. Delamercina.

ECONOMIE.

Vite da prăsilă.

Din banii țării se cheltuie an de an 2 și 3 milioane coroane pentru ajutorarea acelor plugari, cari doresc să-și cumpere vite de soiu, pentru prăsilă. După acești bani s'au adunat în visterile

îndeasă ca Țiganul la pomană; și cînd aude de cîștig fără osteneală, Țiganul se învîrte ca calicul 'n cirjă.

Și n'a asteptat mult și numai eacă se deschide ușa și ingerul Domnului îl cheamă în lăuntru.

Ce minunație, Doamne! Fel de fel de pomi, care de care mai buni și mai de soi. Dintre toți numai unul avea flori mîndre, galbenc, și s'a gîndit Țiganul în sinea lui și și-a zis: Dacă pomul acesta a înflorit întâi, trebuie să dea roade mai degrabă decît toți pomii. Și apoi nu-i lucru prost să ai tu cele dintăi roduri...

— Ce pom îți alegi, creștine?, îi zice Dumnezeu Țiganului.

— Sărutăm dreapta, Luminarea Ta, să-mi dai cornul.

— Al tău să fie.

Și-a trecut vreme îndelungată: și-au dat rod și s'au copt și mîncău oamenii fel de pometurii; ear Țiganul așepta mult și bine să minince și el coarne și nu se mai coceau. Și după ce se gătise de copt toate poamele și se săturase lumea de ele, s'au copt și coarnele Țiganului. Ciuda lui nu era proastă.

— Haoleu ce neam de pom mi-am luat și eu: pom nepom: înfloreste ce dintăi și se coace cel din urmă!

Și deatunci Cornul a rămas pomul Țiganului. (Zărită dela d-nul Lupescu directorul orfelinatului „Ferdinand” din Zorleni-Tutova).

L. Mrejeriu.

spre odihnă. Conștiința-mi liniștită ca cîmpul scaldat în razele soarelui, ca stînce ce se înalță cu îndrăzneală spre liniștea bolților albastre. Ear dacă privesc departe spre hotarul vieții, acolo cerul se îmbină cu pămîntul, acolo intruparea nădejdiilor mele mă așteaptă.

— Acum știi, frate, pentru ce nu am întemeiat familie. Sînt al Vergurei. I-am juruit credință și dragoste de fiu până la moarte. De viață aș fi pata a mă despărți oricînd, dar de ea, de mama mea, niciodată.

Iuliu Pop.

Copacul Țiganului.

Dumnezeu, milostivul, cînd a împărțit noroadelor bunătățile lumii aceștia, a chemat pe rînd fiecare neam de oameni și le-a cercat gustul. Așa a împărțit Sființia Sa binele, tot așa a împărțit femeile, tot așa a împărțit copacii și multe alte daruri.

Tocmai venise rîndul să împărțiască pomii. Noroadele strînsse în cete, după neam și după limbă, așteptau să fie chemate la întrebare. Țiganul, măcar că venise mai tîrziu, nu-l lăsa pustia de inimă să rămie la urmă. Și-a făcut loc cu cotul și a ajuns cel dintăi la ușă. Se temea baragladina să nu ia altul copacul cel mai frumos și de folos. Și apoi cînd îi vorba de îndesat, las pe Țigan. Nici calicul la praznic, nici vădana la pat, nu se

statului și din dările plătite de Români, — ar fi potrivit ca și Români să ceară ajutor în bani pentru cumpărarea de vite de prăsilă. Ceice doresc astfel de ajutor, să se ducă la primăria comunală să se înștineze, de unde apoi să trimită rugarea la inspectorul agronomic, ce este peste comitatul, în care locuiește celce cere. Rugările astea să fie făcute acum cu grabă, căci altfel se împart ajutoarele la alții.

Catastrul dării de pământ.

Comisia țării pentru darea de pământ a început în luna Februar îndreptarea catastrului. În înțelesul legii, îndreptarea catastrului o pot cere și sătenii, dacă se înțeleg mai mulți inși din aceeași comună, și dacă o vor cere cel puțin 25 de proprietari. Nu mai puțin de 1271 comune de dare au cerut astfel până acum îndreptarea catastrului.

Afară de aceste cereri, îndreptarea catastrului o mai cer și comisiile de supraveghiere din comunele singurice. În felul acesta au cerut îndreptarea catastrului 5345 comune. — Când știm că în țara întreagă sînt numai ceva peste 13 mii de comune. — ușor pricepem ce rînduială e în catastroale din țară, cînd aproape jumătatea comunelor cer îndreptarea.

FELURIMI.

Moscheea lui Avraam.

Se vede c'au isprăvit cu Moscheea lui Omar cu vestirea templului și cu biblioteca lui, pe cari le-ar fi furat Parker & Cde. Acuma a venit la rînd Moscheea lui Avraam în Hebron Prințul Iohnn Georg, duce de Saxa, a fost în ea. Zice că într'o peșteră, sub ea sînt trupurile patriarhilor sub forma de mumii în sicrie de piatră. Prințul, soția și sora lui au putut-o vedea înlăuntru. Zidurile împrejmuitoare sînt de pe vremea lui Irod cel Mare. Moscheea e o biserică bizantină de prin veacul al VI-lea sau al VII-lea. Biserica avea trei noasuri. Columnele amintesc vremea lui Iustinian. În veacul al XII-lea crucuciații i-au făcut bolți. Tabernaculul e tot de pe vremea lor.

Mohamedanii însă au acoperit părății cu faianță așa că nu se vedea amănunte de seamă. Este un amvon de pe sfîrșitul veacului al XIII-lea. Pe zid e o inscripție grecească de pe la 1000.

În narthexul mai de afară sînt mormintele lui Avraam și Sarei, din veacul al XIV-lea acoperite cu covoare etc. cu ostrețe și încueturi frumoase de argint în narthexul dinlăuntru sînt mormintele lui Isaac și Rebecă; ear naosul cel mare ale lui Iacob Leei. Este și al lui Iosif, care e îngropat la Sichem, nu aci.

Aceste morminte sînt goale. Trupurile sînt într'o criptă sub moschee. De 300 de ani nimeni n'a intrat acolo. Deci nici prințul n'a văzut mumii patriarhilor. Și totuși sînt ani decînd „Revue des Revues“ spunea că Regele Eduard al Angliei a fost în criptă și ne degea chiar chipul mumiilor! Ori ereau Kenotafele goale?

Descoperiri arheologice în Palestina și în Egipt la Elefantina.

Manuscrise pe papirus și olării cu litere arameene, aflate în Egipt au dat dovadă că erau acolo coloni de Evrei. Clermont Ganneau a nimerit că la Elefantina trebuie să fi fost una. Și'n adevăr săpăturile din 1904 și 1906 au dat la iveală două colecții însemnate de papirusi arameeni, din arhiva unei familii ovreești. Toate au dată și sînt din veacul al V-lea în. de Hr. Aci în Egiptul de sus (foarte la miazăzi) va fi fost colonie militară. Aveau și un templu al lui Iahu, zeul cerurilor. S'a găsit și ciorna plîngerii făcute de comunitatea evrească la guvernatorul pers al ludeei, că preoții egipteni le-au dărîmat templul. Se pomenesc acolo inși cunoscuți din Biblie. Din alte bucăți căpătăm lumină asupra dreptului, religiei și literaturii acestei comunități. S'a dat peste o bucată din romanul lui Ahigar, din care s'a făcut nu numai viața lui Isop, dar și o mulțime de fabule puse pe seama acestuia.

În Palestina săpăturile ne-au dat o mulțime de lămuriri asupra Cananilor, locuitorii de aci, înainte de cucerirea țerei de Israeliți. Le cunoaștem istoria din vrîsta de piatră lustruită; știm că mai tîrziu erau în foarte strînse legături cu Babilonia, Egiptul, Creta și Ciprul. S'au găsit texturi babiloniene, egiptene și evreești, sanctuare, idolași localnici și egipteni, schelete de copii jertfiți sau zidiți în temeliiile zidurilor. S'a cercetat zidurile Ierihonului. Dar remășiți dela Israeliți sînt puține.

CRONICA.

Duminea trecută la 5/18 Iunie s'uu împlinit 40 de ani dela nașterea d-lui *Nic. Iorga*. „Românul“ și „Tribuna“ din Arad au tipărit numere festive, închinete marelui povățuitor al neamului, care luptă din răputeri pentru unitatea culturală a Românilor.

Cînd un popor are mai mare nevoie, Dumnezeu îi trimite cîteun mîntuitor, cum a trimis Izrailtenilor pe Noe, Avram, Iosif, Moisi. Așa ne-a trimis prevedința însfîrșit și nouă Românilor pe învățatul dascăl *Nic. Iorga*, la care toți din toate părțile ne uităm ca la un soare dătător de viață. Înălțăm, și noi cei dela margini, rugăciuni către ceruri de unde vine tîria și darul desăvîrșit, să-i dăruiască sănătate și viață îndelungată, făcîndu-ne astfel și nouă parte de rodul îmbelșugat al muncii sale fără seamă, desfășurată întru scăparea noastră cu un ceas mai înainte din robia întunerului.

Distinsul nostru compatriot și colaborator med. locotenent-colonel *Dr. Gheorghe Crăniceanu* e numit director al marelui instituțiunii humanitare „Asilul orbilor Regina Elisabetă“ din București. Felicitări!

D-nul *Dr. Petru Stoina* din Ticvaniu-mare a făcut la Budapesta cenzura de avocat. Sincere felicitări!

Adv. *Dr. Mihai Spariosu* (Verșet) cu d-șoara *Mărioara Iorgovic* (Marghita-mare) fidațați. Multe felicitări!

Se zvonește că încurînd vom avea și aici prilejul de a săluta earăși între noi pe iubiiții noștri artiști *N. Corfescu* și soții *Z. Birșanu*. În numărul viitor sperăm a putea anunța cititorilor noștri și detairi.

Inteligentul învățător *Petre Bizerea* (Coștei), directorul revistei pedagogice „Educătorul“, a fost numit, deocamdată în mod. prov., de comisar școlar al tractului Bisericii-albe. Felicitări!

În Germania e vorba că înlocul limbei grecești se va introduce, ca studiu obligator, limba engleză. Totastfel se va restringe și învățarea limbei latine. Aceste schimbări zice-se c'ar fi aprabate și de suveranul Germaniei, în ciuda — realiștilor.

Trupa teatrală *Nottara-Liciu* din București, în număr de 35 persoane, și-a început Vineri reprezentațiile la Cernăuți. Să nădăjduim că vom ajunge și noi de p'acii să gustăm din arta dramatică reprezentată prin acești luminători ai neamului românesc.

La Frankfurt-am-Main se zvonește că se va ridica o universitate, la care facultatea de teologie creștină va fi înlocuită prin o catedră pentru cercetări talmudice, dacă — o va permite guvernul german.

O ceată de Chinezii vagabonzi au luat mințile la o mulțime de Oravițeni, afumîndu-i cu vorba că le scoate vermi din ochii și din măsele, pentru cîte 1—4 cor.

Orășelul nostru, neglijat cum era de un veac de vreme, progresează acum în înfrumusețare spre mulțumirea noastră generală, grație agului primar actual d. *Peter*, care muncește fără preget la îmbunătățirea referințelor de totfelul ale acestei localități. Cea din urmă biruință ce merită a fi semnalată, e repararea șoselei, făcută sub conducerea magistrului român *I. Vranianțu*. Așteptăm cu nerabdare și instalarea luminei electrice.

Colegiul comunal din München a primit propunerea de a înființa o nouă dare — pe pisici.

La „Sparcassa“ veche orele de birou peste vară: dela 8 dim. până la 1 d. a.

Vrednicul protopop al Buziașului d. *Ion Pepa* s'a înșiruit între membrii fundatorii ai bisericii din Verșet, dărînd suma de 500 cor.

Festivalul corului românesc din *Ciclovamontană* a reușit pe deplin. Duminecă satul întreg a avut zi de sărbătoare. Cînd prin bubuitul treascurilor s'a anunțat începerea liturghiei, sătenii cu mic cu mare, împreună cu mulțimea de străini, veniți anume să asiste la tîrnosirea steagului bravorilor coriști, se adunase în biserică, unde cînta cu vervă corul-oaspe al Oraviții-montane. După liturghie, s'a săvîrșit, la Crucea din piața bisercii, sfințirea steagului, dărîuit de vrednicul proprietar *Iacob Stoianu*. După o vorbire pătrunzătoare a vrednicului preot celebrant *Vasile Murgu*, în care și-a povățuit turma cuvîntătoare să nu se dezlîpiască cu niciun preț de *limba și legea strămoșească*, nașa steagului, doamna *Maria Urdăreanu*, a deschis baterea cuielor, după care a urmat banchetul în grădina Bereriei. Arangement laudabil. Șirul toastelor l-a deschis colaboratorul nostru inv. *Damian Izverniceanu*, în sănătatea d-lui și d-nei *I. Stoianu*, dărîuitorii steagului. Au mai vorbit frumos și cu multă căldură d. *A. Jianu*, „bufanul“ *A. Frîncu*, *S. Veveriță* și însfîrșit *Dr. M. Grosșanu*. Pe la vr'o 4 d. a. au sosit și chorurile rom. („unit“ și „neunit“) din Oravițarom., avînd să facă împreună repetiția pentru corul în massă, după care s'a încins hoța „bufanilor“ cu „frătuții“. Seara s'a dat concertul festiv, la care s'au produs toate patru chorurile, care de care mai frumos, reușind, ca întotdeauna, a fi mai mult aplaudat corul gr. or. din *Oravița-rom*. „Pe al nostru steag“ a fost cîntat în massă, sub conducerea inimosului dirigent al corului sărbătorit inv. *Vasile Jianu* din *Ciclovamontană*, căruia i-s'au făcut ovații binemeritate. Seara grădina Bereriei a fost splendid iluminată, grație bunavoinții d-lui *C. Fischer*, proprietarul Bereriei, sprijinitor al tuturor nizuinelor culturale. Venitul întreg al festivalului: *aproape 1000 cor.* ce se vor destina pentru achitarea „Casei naționale“, a bieților muncitorii olteni din *Ciclovamontană*, înțăriți în nădejdea unui viitor mai bun, ce-l vor ajunge, firește, pe calea apucată a — culturii naționale. Într'un ceas bun! *Bufanul*.

Examnenul de gimnastică la școala civilă din localitate s'a ținut erî d. a., cînd după, discursul de încheiere anului școlar al directorului *W. Földes*, s'au distribuit și premiile îndatinate.

La Călnic a fost ales notar cercual Oravițanul *Nicolae Poceanu*. Felicitări!

Preotul din *Ciudanovița* d. *I. Toader* ne vestește că pentru podul dela *Jitini* a început a se căra materialul trebuitor, și astfel bieții țărani din acele părți își văd împlinită o dorință veche.

Atragem atenția cititorilor asupra anunțului de pe pag. 4 a farmaciei noastre „La Sfîntul Gheorghe“ ce servește spre mulțumirea deplină a tuturor.

La Secaș s'a spînzurat țăranul *Ion Adam*.

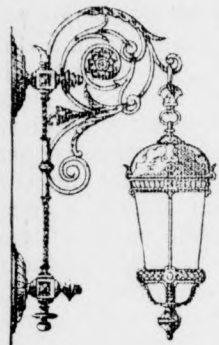
Bibliografie.

Zilele acestea „*Biblioteca pentru toți*“, în editura căreia au apărut și celelalte opere ale neuitatului poet și prozator *Traian Demetrescu*; „*Aquarele*“, „*Iubita*“, „*Cum iubim*“, „*Sensitive*“, a scos o nouă ediție a ciclului de poeme în proză și nuvele, pe cari *Traian Demetrescu* l-a intitulat, așa de nimerit: „*Intim*“. Volumul acesta va fi citit și de nouă generație cu aceeași plăcere, aceiși sentiment de duioșie, de melancolie stăpînită, cu care a fost citit și a lădată de cei cari și-au îmbătat sufletul cu operele acestui dulce și atît drag prozator și poet al nostru. *Traian Demetrescu*, poate ca niciunul din scriitorii noștri, e mai mult decît admirat, e iubit. Pentru cei tineri, mai cu seamă, operele lui delicate în cari *Traian Demetrescu* și-a pus tot sufletul lui înțiorat de cea mai ușoară adiere a vieții — pentru tineri, operele lui sînt o adevărată evanghelie. În suferințele celor cari încă mai iubesc și visează, cari se mai îmbată încă de un suris, de o floare, de un cîntec, *Traian Demetrescu* are un altar care nu va rămîne niciodată fără edincioși. Și fericit e scriitorul acelea care are *asemenea* credincioși!.. A se cere catalogul complet al acestei Bibliotecii la librăria *Leon Alcalay București*.

Editor-proprietar: *Gheorghe Jianu*.
Redactor-responsabil: *Ilie Oravițanu*.

Toffelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în **PROGRESUL** în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate. Reclama e sufletul comerțului. — Prin reclamă la progres!

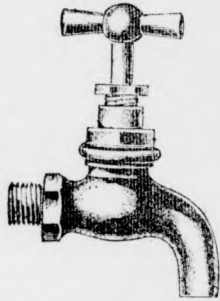
In atelierul artistic al lăcătușului
Rudolf Dworzak
din Oravița (lângă „Oraviciana“)

se pot comanda, pe
lângă garanță,
orice lucrări
de bransă,
cu prețuri
moderate.

Instalațiune
de apaducte.

Reparațiuni
efectuate cu
promptitudine.

„**PLUGĂRUL**“
societate pe acții din Cacova

x-30

dă

5—6%

și plătește și darea după depuneri.

Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6—7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigurază vite și mijlocește cumpărarea de mașini agronomice.

AVIZ.

La tâmplăria Iohan Formayer
în Oravița

se pot comanda toffelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costișitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît oricare. Poftiți și vă convingeți!

Cine vrea marfă bună, să tîrgue în
băcănă

GHEORGHE BOGDANU

peste drum de biserica din Oravița-rom.

Mastin?

pregătit după Dr. de Trnkóczy. e pîn'acum
unicul și cel dintâi

Mijloc de îngrașeză și apărare.

Scutește de vitele de boale, făcîndu-le sănă-
toase și grase. Se cîpătă și la negustori.

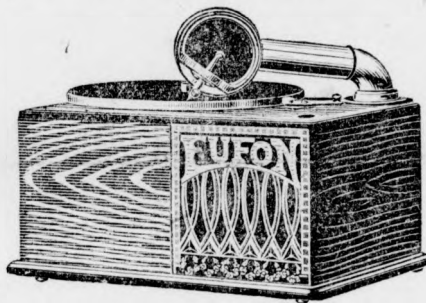
Econoamă

O femeie română, văduvă fără familie, (in-
telligentă) dar lipsită de mijloace, în etate
de 45—48 ani află îndată aplicare ca eco-
noamă la un preot văduv fără familie.
A se adresa la administrațiunea foaiiei „Pro-
gresul“ sub numele „Simplex“.

Senzație! O mare noutate!

Eufon

Mașină de vorbit, fără tolcer.

Tolcerul sunetului lipsește, fiind înlocuit
printr'un fund de rezonanță,
prin ceiace s'a dobîndit o reflectare natu-
rală, înlăturîndu-se din acest Eufon sunet-
ul supărător. — Prospecte gratis și franco.
In depozit aparate de 12 tipuri, dela cele
mai ieftine, pînă la cele mai fine, începînd
dela 50 cor. însus. Mare asortiment în plăci
duble, cum și în diverse ace pentru Gramofoane.

M. Atzinger & Comp.
Oravița.

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări pe viață
și asigurări încontra focului și încorția grin-
dinei etc. în condiții foarte favorabile.
Valori asigurate: 105 milioane cor. — Des-
păgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri
de rezervă: 2 milioane cor.
Informațiuni la Direcțiune în **Sibii**, strada
Cisnădiei 5., la Agentura principală în **Arad**,
la Agentura cercuală din **Oravița** și la
Agenturile locale de prin diferite comune
românești, reprezentate prin bărbați de-ai
noștri de toată încrederea.

Chiag

pentru a se face brînză din lapte de oae
se cîpătă garantat la neg.

IUSTIN VELCEANU
în Oravița-rom.

In prăvălia lui

I. HAMBURGER

(Casa Klein) în Oravița
se cîpătă

Ciment foarte bun din Beocin
cu preț moderat.

La

Tipografia „Progresul“

în Oravița
se cîpătă

toffelul de tipărituri,
cu prețuri absolut solide.

Farmacia „La Sf. Gheorghe“, Oravița

vias-vis de prăvălia lui R. Goldstein în strada principală.

In farmacia mea, arangeată modern, ce cîpătă înafară de

tot soiul de medicamente și diferite parfumuri
franceze, engleze, pudră, săpunuri
și alte articole de tot felul atît pentru țerance, cît și pentru damele de elită.

Cu distinsă stimă

ADOLF GROS, apotecar.